

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ «ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ»
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ І
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ОСВІТА МАЙБУТНЬОГО: СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТАХ

збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих учених

Одеса
Видавець Букаєв Вадим Вікторович
2026

DOI: <https://doi.org/10.24195/FutureEducation2026>

УДК 37:502.131.1

О-72

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 14 від 28.05.2026 року)

Матеріали друкуються в авторському варіанті

Освіта майбутнього: стратегія сталого розвитку в
О-72 європейському та національному контекстах : збірник
матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих учених. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович,
2026. 110 с.

УДК 37:502.131.1

©ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО», 2026

*Олексій Анатолійович Листопад,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної педагогіки,
Дар'я Сергіївна Кирилова,
студентка факультету дошкільної педагогіки та психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса*

РОЗВИТОК СЛОВЕСНОЇ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ 5-6 РОКІВ У ПРОЦЕСІ СКЛАДАННЯ КАЗОК

Пріоритетним напрямом мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку сьогодні стає розвиток словесної творчості. Безумовно, словесна творчість допомагає дітям правильно озвучувати свої думки та почуватися впевнено в комунікативній діяльності [2]. Лінгвістами та педагогами встановлено, що мислення та інтелект дитини багато в чому визначається зв'язним мовленням. Освоєння мови являє собою результат розвитку не тільки інтелектуальних процесів, а й загального засвоєння дитиною граматичних основ і словникового запасу української мови [1].

Словесна творчість є продуктивною діяльністю дітей дошкільного віку, що виражає створення і прагнення дітей відобразити в слові своє ставлення до тих чи інших явищ, допомагає розкрити його внутрішній світ, особливості уявлень, інтересів. Нині вивченню розвитку словесної творчості дітей дошкільного віку присвячено велику кількість праць відомих лінгвістів, педагогів і психологів [2]. Означене явище вивчали як у нас у країні (Л. Бурлака, Н. Гавриш, Т. Завязун, О. Семенюк та ін.), так і за кордоном (Ч. Болдуїн, В. Штерн та інші).

Про прояв у дітей дошкільного віку великої чуйності, до слова, свідчать і численні висловлювання, і дослідження (О. Аматыєва, О. Белкіна, А. Богуш, Н. Гавриш, Г. Дідук, О. Дроб'язко, Н. Луцан, С. Макаренко, Н. Маковецька, Г. Олійник, Ю. Руденко та ін.), в яких наголошено, що розвиток у дошкільному періоді творчих здібностей, постійне вдосконалення мовленнєвих навичок, оволодіння літературною мовою є необхідними компонентами освіченості та інтелігентності людини в подальшому. Отже, одним із пріоритетних завдань дошкільної освіти є створення умов для розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку у царині слова, тобто словесної творчості [7].

Успішними засобами розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку в царині слова є: читання художньої літератури, бесіди про прочитане, опис картинок, перекази, драматизації та вигадкування (упорядкування) нових творів, у тому числі – казок. Казка допомагає дитині

розширити словниковий запас, так само в побудові правильних монологів, впливає на розвиток зв'язного, логічного мовлення, сприяє формуванню наочно-образного мислення та образного мовлення, розвитку словесної творчості дітей дошкільного віку [3].

Проблема використання казки для мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку спрямована на розвиток і збагачення лексики, оволодіння граматиною, осмислене використання фразеологізмів, послідовне викладення – усе це призводить до розвитку словесної творчості. Концептуальні положення, методи, методичні прийоми розвитку словесної творчості дітей 5-6 років у процесі складання казок беруть свій початок у працях (В. Бенера, Н. Гавриш, А. Ємець, О. Копилова, К. Крутій, С. Логвінчук, І. Луценко та ін.).

Вивчивши теоретичні засади проблеми розвитку словесної творчості дітей 5-6 років у процесі складання казок, ми дійшли висновку, що під творчістю розуміють діяльність, підсумком якої стають раніше неіснуючі, самобутні матеріальні та духовні цінності, це найвища форма активності психіки, самостійності, це здатність творити, виробляти щось нове, нестандартне. Словесна творчість – це здатність створити новий словесний продукт (вірш, казку, оповідання).

Під час словесної творчої діяльності людиною набуваються творчі здібності. Творчі здібності – це поєднання якостей і властивостей, необхідних для того, щоб здійснився творчий задум і була виконана діяльність, під час якої перетворюються образи, предмети, явища, відбувається відкриття нового, з'являється здатність ухвалювати самобутні, незаявлені рішення. Основна особливість розвитку словесної творчості у віці 5-6 років полягає в тому, що від виняткового панування ситуативного мовлення дитина переходить до мовлення контекстного [1].

За результатами констатувального етапу ми дійшли висновку, що у 40% дітей в експериментальній групі та у 45% дітей у контрольній групі виявлено низький рівень розвитку словесної творчості. У 60% дітей в експериментальній групі та у 55% дітей у контрольній групі спостерігається середній рівень розвитку словесної творчості. Високий рівень розвитку словесної творчості не було виявлено ні в експериментальній групі, ні в контрольній групі. Спираючись на результати, отримані під час констатувального експерименту, ми розробили й апробували зміст та організацію роботи з розвитку словесної творчості дітей 5-6 років у процесі складання казок.

Нами було доведено, що розвиток словесної творчості дітей 5-6 років у процесі складання казок можливий, якщо: розроблено зміст роботи з казками на кожному етапі розвитку словесної творчості дітей 5-6 років; використані ігри-вправи, які сприятимуть збагаченню активного словника дітей образними засобами мови, поглибленню уявлень про художнє слово;

організовано поетапну спільну діяльність дітей і педагога на основі знайомства дітей із різними способами складання казок.

Спочатку нами було розроблено зміст роботи з казками на кожному етапі розвитку словесної творчості дітей 5-6 років. Перший етап. Повтор уже знайомих дітям казок. Другий етап. Складання казок із заміною героїв, але зі збереженням сюжету. Потрібно зберегти зміст казки, замінивши героїв. Третій етап. Складання казок із заміною сюжету, але зі збереженням героїв казки. Герої залишаються, а зміст казки змінюється. Четвертий етап. Складання дітьми казок із самостійним вибором теми, героїв-персонажів, вигаданням сюжету.

Під час цієї роботи нами були використані ігри-вправи, що сприяють збагаченню активного словника дітей образними засобами мови, поглибленню уявлень про художнє слово. Загалом було розроблено і використано 10 ігор-вправ. Перша група – ігри-вправи з підбору синонімів та антонімів. Друга група – ігри-вправи на вигадання емоційно-оціночних слів. Третя група – ігри-вправи на порівняння казок. Кожна гра-вправа проводилася таким чином, щоб діти активно взаємодіяли один з одним, проводилася робота в парах і групах.

За підсумком проведення змісту роботи з розвитку словесної творчості дітей 5-6 років у процесі складання казок, діти створювали поетапно казки як на базі наданих матеріалів, так і включаючи фантазію. Крім звичайного формату, історії були оформлені у вигляді малюнків, які, зі свого боку, ми відправляли на виставку робіт. За кожною казкою було організовано такі виставки, що покращувало мотивацію дітей до проведеної нами роботи. Дана діяльність сприяла максимальному розкриттю потенціалу словесної творчості дітей, оскільки робота з ними проводилася в невимушеній обстановці.

Контрольний етап дав нам змогу виявити динаміку рівня розвитку словесної творчості дітей 5-6 років в експериментальній групі: якщо на констатувальному етапі низький рівень розвитку словесної творчості демонстрували 40% дітей, то нині таких дітей виявлено лише 25%, що на 15% менше, ніж на констатувальній фазі дослідження; високий рівень розвитку словесної творчості на констатувальному етапі дослідження виявлено не було, тоді як на контрольному етапі цей рівень демонструють уже 15% дітей. Результати контрольної групи не змінилися. Можна констатувати, що розроблені й апробовані нами зміст і організація роботи з розвитку словесної творчості дітей 5-6 років у процесі складання казок виявилися дієвими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови : підручник. Київ : Вища шк., 2007. 542 с.
2. Богуш А. М., Трифонова О. С. та ін. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: монографія. Одеса: ПНЦ АПН України, 2008. 272 с.
3. Гавриш Н. Розвиток мовлення та навчання дошкільнят рідної мови: мета і завдання. *Дошкільне виховання*. 2003. № 7. С.12-14.
4. Листопад О. А. Педагогічний супровід розвитку творчих здібностей старших дошкільників засобами педагогіки творчості. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорія і практика: збірник наукових праць* / Ред. кол.: Н. В. Гузій (відп. ред.). Вип 15 (25). Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 196–200.
5. Листопад О. А. Діагностування творчого потенціалу особистості дитини. *Наука і освіта : науково-практичний журнал*. Тематичний спецвипуск Традиції та новації сучасної освіти в Україні. 2013. № 3 / СХІІІ. С. 98–102.
6. Теорія і практика підготовки майбутніх педагогів до інновацій в професійній діяльності : колективна монографія / О. А. Листопад, Т. Г. Постоян, О. А. Кудрявцева, І. К. Мардарова, Н. Л. Листопад, Н. М. Гуданич, М. В. Савченкова. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. 276 с.
7. Трифонова О. С. Стан сформованості мовно-мовленнєвої особистості старших дошкільників у практиці сучасних дошкільних навчальних закладів. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2012. Ч. 3. С. 302-311.

Кудрявцева О. А., Мельничук С. В. ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО МОРАЛЬНІ НОРМИ У МОЛОДШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС ПЕРЕГЛЯДУ МУЛЬТФІЛЬМІВ.....	46
Листопад О. А., Кирилова Д. С. РОЗВИТОК СЛОВЕСНОЇ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ 5-6 РОКІВ У ПРОЦЕСІ СКЛАДАННЯ КАЗОК.....	51
Листопад О. А., Лучицька О. А. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ.....	55
Листопад О. А., Прокопчук А. С. ЕТИЧНА КУЛЬТУРА ВИХОВАТЕЛЯ ЯК ІНДИКАТОР ГУМАНІСТИЧНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ.....	59
Листопад О. А., Садовенко О. В. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРАВИЛА ДОРОЖНЬОГО РУХУ У ДІТЕЙ 6-7 РОКІВ	63
Мардарова І. К., Бондаренко С. О. СИСТЕМА РОБОТИ З ВИХОВАННЯ ЧУЙНОСТІ ДО ПРИРОДИ У ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ПРОГУЛЯНКИ	67
Мардарова І. К., Георгієва Т. С. СИСТЕМА РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО СЕБЕ І СВОЮ СІМ'Ю У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВИХ ІГОР	71
Мардарова І. К., Гуренко Ю. О. ЦИФРОВА ГІГІЄНА ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК СКЛАДНИК СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	76
Мардарова І. К., Казотій А. В. СЕНСОРНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ 3-4 РОКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ МАТЕМАТИЧНИХ КАЗОК	81
Мардарова І. К., Кукузей А. І. СИСТЕМА РОБОТИ З РОЗВИТКУ МОВНОГО ЕТИКЕТУ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ СПІЛКУВАННЯ З ДОРОСЛИМИ І ДІТЬМИ.....	84
Мардарова І. К., Мутавчи В. І. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	89
Мардарова І. К., Тарасенко А. В. ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ДРУЖНЬОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗДО.....	94